

EMD-bulletin

– nytt fra menneskerettsdomstolen i Strasbourg

Nr. 11 År 2015 Dato 24. november Utgiver Norsk senter for menneskerettigheter

I oktober ble det avsagt seks kategori 1-avgjørelser, mot Litauen, Sveits, Finland, Kroatia og Portugal. Avgjørelsen mot Portugal ble avsagt kun på fransk. Det ble ikke avsagt noen avgjørelser mot Norge i oktober.

Månedens utvalgte: **Perinçek v. Switzerland**

Date: 15/10/2015 **Application no.:** 27510/08

Articles: 10; 10-1; 10-2; 16; 41

Conclusion: Violation of Article 10 – Freedom of expression –{General} (Article 10-1 – Freedom of expression); Pecuniary damage – claim dismissed (Article 41 – Pecuniary damage Just satisfaction); Non-pecuniary damage – finding of violation sufficient (Article 41 – Non-pecuniary damage Just satisfaction)

Fakta:

Klageren var en tyrkisk statsborger som bor i Ankara. Som «doctor of laws» (omtrent tilsvarende dr. jur.) og formann i det tyrkiske arbeiderpartiet (Turkish Workers' Party) deltok klageren på en rekke konferanser i Sveits i 2005, der han offentlig benektet at Det osmanske riket hadde begått folkemord mot det armenske folk i 1915 og i de etterfølgende årene. Han beskrev forestillingen om et armensk folkemord som en «internasjonal løgn». Foreningen Sveits-Armenia (L'Association Suisse-Arménie) anmeldte klageren til politiet i juli 2005. I mars 2007 ble klageren funnet skyldig i rasediskriminering etter den sveitsiske straffeloven. Førsteinstansdomstolen fant blant annet at klagerens motiver var beslektet med rasisme og anså ikke utsagnene som bidrag til den historiske debatten.

Klagerens anke ble avvist av andreinstansen under henvisning til at det armenske folkemordet var et historisk faktum som var anerkjent i sveitsisk rett. Ankeinstansen understreket at klageren bare hadde benektet karakteriseringen av handlingene som folkemord, uten å betvile at massakrene og deportasjonene av armenere hadde funnet sted. Klagerens videre anke til den føderale domstolen ble avvist i 2007.

Klageren brakte saken inn for Domstolen 10. juni 2008, og i dom 12. november 2013, avsagt i kammer, konkluderte Domstolen med at det forelå krenkelse av artikkel 10 og at det ikke var nødvendig med en egen drøftelse av artikkel 7. Saken ble 2. juni 2014 besluttet henvist til avgjørelse i storkammer, etter anmodning fra staten.

Tredjepartsintervensjon fra Tyrkia, Armenia, Frankrike, Switzerland-Armenia Association, Federation

Norsk senter for menneskerettigheter

Redaktør **Kjetil Mujezinović Larsen**

Kompilasjon og redaksjonsassistent **Berit Bye Rinnan**

Kontakt & abonnement c.b.astруп@nchr.uio.no

of the Turkish Associations of French-speaking Switzerland, Coordinating Council of the Armenian Organisations in France (CCAF), Turkish Human Rights Association, Truth Justice Memory Centre, International Institute for Genocide and Human Rights Studies, International Federation for Human Rights (FIDH), International League against Racism and Anti-Semitism (LICRA), Centre for International Protection og en gruppe franske og belgiske akademikere.

Anførsler:

Klageren anførte at de nasjonale domstolene krenket hans rettigheter etter artikkel 10 da han ble straffedømt for å ha benektet det armenske folkemordet. Klageren anførte videre at den nasjonale lovgivningen var for uklar og i strid med artikkel 7.

Staten imøtegikk klagerens anførsler.

Domstolens vurderinger:

Domstolen klaggjorde først omfanget av sin jurisdiksjon i denne saken. Domstolen slo fast at den ikke var forpliktet til å avgjøre om massakrene og massedepotasjonene av armenerne, som Det osmanske riket utførte fra 1915 og utover, utgjorde folkemord. Domstolen hadde heller ingen myndighet til å gi juridisk bindende uttalelser om dette spørsmålet.

Domstolen vurderte deretter om klagen burde avvises etter artikkel 17, som forbyr misbruk av rettigheter. Domstolen slo fast at artikkel 17 bare kan anvendes unntaksvis og i ekstreme tilfeller. I saker som omhandler ytringsfrihet etter artikkel 10 bør artikkel 17 bare benyttes hvis det er umiddelbart klart at de aktuelle ytringene forsøker å frata bestemmelsen dens egentlige hensikt, gjennom å bruke ytringsfriheten til formål klart i strid med verdiene i konvensjonen. Domstolen fant at det ikke var umiddelbart klart om klagerens ytringer falt innenfor virkeområdet til artikkel 17, og at dette spørsmålet overlappet en vurdering av om inngrepet i klagerens ytringsfrihet var nødvendig i et demokratisk samfunn. Domstolen fant derfor at spørsmålet om hvorvidt artikkel 17 kunne anvendes måtte slås sammen med vurderingen av anførselen om krenkelse av artikkel 10.

Domstolen behandlet deretter anførselen om krenkelse av artikkel 10. Det var ikke omstridt at straffedommen mot klageren utgjorde et inngrep i hans ytringsfrihet. Domstolen vurderte først om inngrepet kunne rettferdiggjøres etter artikkel 16 (om begrensninger i utlendingers politiske virksomhet), som følge av at klageren var utlending. Domstolen fant at artikkel 16 måtte tolkes slik at den bare omfatter begrensninger som direkte påvirker den politiske prosessen. Dette var ikke tilfellet i denne saken, og Domstolen konkluderte med at artikkel 16 ikke rettferdiggjorde inngrepet i klagerens ytringsfrihet. Domstolen gikk deretter over til å vurdere om inngrepet var foreskrevet ved lov. Spørsmålet var om den aktuelle lovgivningen var tilstrekkelig forutsigbar. Domstolen måtte vurdere om klageren visste eller burde ha visst, om nødvendig etter å ha fått juridisk bistand, at ytringene hans kunne føre til straffansvar. Domstolen fant at klageren med rimelighet kunne ha forutsett at ytringene hans kunne føre til straffansvar. Inngrepet i klagerens ytringsfrihet var derfor tilstrekkelig forutsigbart, og foreskrevet ved lov. Domstolen gikk deretter over til å vurdere om inngrepet i klagerens ytringsfrihet hadde sin bakgrunn i et saklig formål. Staten anførte at inngrepet hadde sin bakgrunn i de legitime formålene forebyggelse av uorden og beskyttelse av andres rettigheter. Når det gjaldt formålet om forebyggelse av uorden fant Domstolen at klagerens ytringer måtte være i stand til å føre til eller faktisk føre til uorden, og at staten hadde dette i tankene da de bela handlingene med straff. Domstolen fant at dette ikke var oppfylt, og at inngrepet ikke kunne sies

å ha sin bakgrunn i formålet forebygging av uorden. Domstolen fant derimot at inngrepet hadde sin bakgrunn i formålet beskyttelse av andres rettigheter, slik at formålkravet var oppfylt. Domstolen vurderte deretter om inngrepet var nødvendig i et demokratisk samfunn. Domstolen slo fast at den ikke var nødt til å avgjøre om kriminalisering av fornektelse av folkemord eller andre historiske fakta i prinsippet kan være berettiget. Domstolen skulle bare vurdere om den nasjonale lovgivningen hadde vært i samsvar med artikkel 10 i klagerens tilfelle.

Domstolen måtte derfor avveie forholdsmessigheten mellom ytringsfriheten til klageren på den ene siden, og retten til respekt for privatliv etter artikkel 8 for armenernes verdighet på den andre. Klageren hadde framsatt ytringene på offentlige arrangement for likesinnede støttespillere, i kraft av å være politiker. Ytringene var en del av en langvarig kontrovers, som Domstolen hadde avgjort var av offentlig interesse i flere saker mot Tyrkia. Klageren hadde ikke gitt uttrykk for hat eller forakt overfor armenere og ofrene for hendelsene i 1915 og de påfølgende årene. Klagerens anklager hadde derimot vært rettet mot «imperialistene», som han anså som ansvarlig for ugjerningene. Domstolen viste til tidligere rettspraksis, hvor Domstolen i saker angående uttalelser om Holocaust uten unntak forutsatte at uttalelsene kunne anses som en form for oppfordring til rasehat. Domstolen fant at dette ikke kunne gjøres i denne saken. Domstolen fant at klagerens ytringer, sett i helhet og i lys av både den umiddelbare og den større sammenhengen, ikke kunne anses som en oppfordring til hat, vold eller

intoleranse mot armenere. Klagerens ytringer var derfor, ettersom de angikk spørsmål av offentlig interesse, berettiget til et forsterket vern etter artikkel 10. Staten hadde begrenset skjønnsmargin til å gripe inn i dem. Domstolen uttalte at det å ta i betraktning den enkelte konvensjonsstatens historie når det gjaldt klager om artikkel 10 var særlig viktig når det kom til Holocaust. Domstolen bemerket at fornektelse av Holocaust er særlig farlig i land som opplevde nazismen, og som har et spesielt moralsk ansvar for å ta avstand fra disse ugjerningene, blant annet gjennom å forby fornektelse av dem. Dette stod i kontrast til den manglende sammenhengen mellom Sveits og hendelsene som fant sted i Det osmanske riket i 1915. Domstolen fant at straffedommen mot klageren ikke kunne rettferdiggjøres av situasjonen i Tyrkia, hvor det ble påstått at den armenske minoriteten led under fiendtlighet og diskriminering. Domstolen fant at klagerens ytringer ikke hadde vært så krenkende for armenernes verdighet at det var nødvendig å straffe dem i Sveits. Domstolen kom til at tidsperioden som hadde gått mellom de aktuelle hendelsene og ytringene - omtrent 90 år - gjorde at nødvendigheten av å regulere uttalelser tilknyttet hendelsene ble minsket. Domstolen slo fast at det ikke var noen konsensus blant konvensjonsstatene når det gjaldt lovgivning rundt fornektelse av historiske hendelser, og at en komparativ studie av den ulike lovgivningen ikke kunne vektlegges i

§ Article 10 – Freedom of expression

1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. This article shall not prevent States from requiring the licensing of broadcasting, television or cinema enterprises.

2. The exercise of these freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing the disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.

denne saken. Videre fant Domstolen at staten ikke hadde folkerettslige forpliktelser som krevde at de kriminaliserte fornektelse av folkemord. Domstolen bemerket at inngrep i form av straffeforfølgelse utgjør et av de alvorligste inngrepene i ytringsfriheten. Domstolen fant etter dette at det ikke kunne sies å være nødvendig i et demokratisk samfunn å straffeforfølge klageren for ytringene han framsatte om det armenske folkemordet. Domstolen konkluderte derfor med ti mot syv stemmer at klagerens rettigheter etter artikkel 10 hadde blitt krenket.

På bakgrunn av drøftelsen under artikkel 10, konkluderte Domstolen med tretten mot fire stemmer at det var ikke var grunnlag for å anvende artikkel 17.

Domstolen vurderte deretter klagerens anførsel om krenkelse av artikkel 7. Domstolen fant at anførselen utgjorde en gjentakelse av anførselen etter artikkel 10. Domstolen konkluderte med seksten mot en stemmer at det ikke var nødvendig å vurdere anførselen.

Norsk sammendrag på [Lovdata.no](http://lovdata.no)

Andre kategori 1-avgjørelser fra EMD: Oktober

KUDREVIČIUS and OTHERS v. LITHUANIA

Date: 15/10/2015 **Application no.:** 37553/05

Articles: 11; 11-1; 11-2

Conclusion: No violation of Article 11 – Freedom of assembly and association (Article 11-1 – Freedom of peaceful assembly)

The case concerned the conviction for rioting of five farmers, who were given a suspended sentence of sixty days' imprisonment, on account of demonstrations organised by them which seriously breached public order.

According to the Court's case-law, the intentional serious disruption, by demonstrators, to ordinary life and to the activities lawfully carried out by others, to a more significant extent than that caused by the normal exercise of the right of peaceful assembly in a public place, might be considered a "reprehensible act". The Court found that even though the applicants had neither performed acts of violence nor incited others to engage in such acts, the almost complete obstruction of three major highways in blatant disregard of police orders and of the needs and rights of the road users constituted conduct which, even though less serious than recourse to physical violence, could be described as "reprehensible".

Bearing in mind the margin of appreciation to be afforded to the State in such circumstances, the Court found in particular that the State was clearly entitled to consider that the interests of protecting public order outweighed those of the applicants in resorting to roadblocks as a means for the farmers to achieve a breakthrough in their negotiations with the government.

Norsk sammendrag på [Lovdata.no](http://lovdata.no)

PENTIKÄINEN v. FINLAND

Date: 20/10/2015 **Application no.:** 11882/10

Articles: 10; 10-1; 10-2

Conclusion: No violation of Article 10 – Freedom of expression –{General} (Article 10-1 – Freedom of expression)

The case concerned the apprehension of a media photographer during a demonstration and his subsequent detention and conviction for disobeying the police.

The Court found that the Finnish authorities had based their decisions on relevant and sufficient reasons and had struck a fair balance between the competing interests at stake. They had not deliberately prevented or hindered the media from covering the demonstration. Mr Pentikäinen had not been prevented from carrying out his work as a journalist either during or after the demonstration. In particular, he had not been apprehended for his work as a journalist as such but for refusing to obey police orders to leave the scene of the demonstration. His equipment had not been confiscated and he had not been sanctioned.

Norsk sammendrag på [Lovdata.no](http://lovdata.no)

VASILIAUSKAS v. LITHUANIA

Date: 20/10/2015 **Application no.:** 35343/05

Articles: 7; 7-1; 7-2; 41

Conclusion: Violation of Article 7 – No punishment without law (Article 7-1 – Nullem crimen sine lege Retroactivity Criminal offence Article 7-2 – Criminal offence); Pecuniary damage – award (Article 41 – Pecuniary damage Just satisfaction); Non-pecuniary damage – finding of violation sufficient (Article 41 – Non-pecuniary damage Just satisfaction)

The case concerned the conviction in 2004 of Mr Vasiliauskas, an officer in the State security services of the Lithuanian Soviet Socialist Republic from 1952 to his retirement in 1975, for the genocide in 1953 of Lithuanian partisans who resisted Soviet rule after the Second World War. Mr Vasiliauskas notably complained that the wide interpretation of the crime of genocide, as adopted by the Lithuanian courts in his case, had no basis in the wording of that offence as laid down in public international law. He submitted in particular that he had been convicted on the basis of Article 99 of the new Lithuanian Criminal Code which, providing for criminal liability for genocide, includes political groups – such as partisans – among the groups that could be considered as victims of genocide. However, the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide of 1948 (“Genocide Convention”) does not include political groups among those protected.

The Court found in particular that it was clear that Mr Vasiliauskas’ conviction had been based upon legal provisions that had not been in force in 1953, and that such provisions had therefore been applied retroactively. The retrospective application of the criminal law to an accused’s disadvantage being prohibited under the European Convention, it therefore had to be established whether Mr Vasiliauskas’ conviction had been based upon international law as it stood in 1953. Although the

offence of genocide had been clearly defined in the international law (notably, it had been codified in the 1948 Genocide Convention, approved by the United Nations in 1948 and signed by the Soviet Union in 1949) and therefore accessible to Mr Vasiliauskas, the Court took the view that his conviction could not have been foreseen under international law as it stood at the time of the killings of the partisans. Notably, international treaty law had not included a “political group” in the definition of genocide and customary international law was not clear on the definition (opinions being divided). Nor was the Court convinced that the Lithuanian courts’ interpretation of the crime of genocide in Mr Vasiliauskas’ case had been in accordance with the understanding of the concept of genocide as it stood in 1953: even though the courts had rephrased his conviction to attribute Lithuanian partisans to “representatives of the Lithuanian nation”, that is a national group which is protected under the Genocide Convention, no explanation had been given as to what the notion “representatives” entailed or how historically or factually the Lithuanian partisans had represented the Lithuanian nation. Indeed, the definition of the crime of genocide in Lithuanian law had not only had no basis in the wording of that offence as expressed in the 1948 Genocide Convention, but had also been gradually enlarged during the years of Lithuania’s independence. Mr Vasiliauskas’ conviction of genocide had not therefore been justified.

Norsk sammendrag på Lovdata.no

DVORSKI v. CROATIA

Date: 20/10/2015 **Application no.:** 25703/11

Articles: 6; 6+6-3-c; 6-1; 6-3-c; 41

Conclusion: Violation of Article 6+6-3-c – Right to a fair trial (Article 6 – Criminal proceedings Article 6-1 – Fair hearing) (Article 6-3-c – Defence through legal assistance Legal assistance of his own choosing Article 6 – Right to a fair trial); Non-pecuniary damage – finding of violation sufficient (Article 41 – Non-pecuniary damage Just satisfaction)

The case concerned the refusal by the police to allow a lawyer hired by the applicant’s parents to represent him while he was being questioned at a police station on suspicion of multiple murder, armed robbery and arson. The applicant confessed to the offences after signing a power of attorney authorising another lawyer to represent him.

The Court found that the police had not informed the applicant either of the availability of the lawyer hired by his family or of the lawyer’s presence at Rijeka Police Station. During questioning the applicant had confessed to the offences with which he was charged, and his confession had been admitted in evidence at his trial. The Court observed that the national courts had not properly addressed that issue, and in particular had failed to take the necessary measures to ensure a fair trial.

Norsk sammendrag på Lovdata.no

Har du kommentarer
eller spørsmål? Send
mail til:
c.b.astrup@nchr.uio.no

VALADA MATOS DAS NEVES c. PORTUGAL

Date: 29/10/2015 **Application no.:** 73798/13

Articles: 6; 6-1; 13; 35; 35-1; 41

Conclusion: Preliminary objection joined to merits and dismissed (Article 35-1 – Exhaustion of domestic remedies); Violation of Article 6 – Right to a fair trial (Article 6 – Civil proceedings Article 6-1 – Reasonable time); Violation of Article 13 – Right to an effective remedy (Article 13 – Effective remedy); Pecuniary damage – claim dismissed (Article 41 – Pecuniary damage Just satisfaction); Non-pecuniary damage – award (Article 41 – Non-pecuniary damage Just satisfaction)

The case concerned the excessive length of domestic proceedings brought by the applicant to challenge the termination of his contract of employment, and the lack of an effective remedy to provide redress on that account.

The Court held that the proceedings had taken longer than was reasonable.

On the basis of the principles established in its case-law, the Court found that an action to establish non-contractual liability had constituted an effective remedy within the meaning of Article 13 of the Convention since 27 May 2014. As the applicant had lodged his application before that date, no such remedy had been available to him.

Norsk sammendrag på Lovdata.no

+ Nyttige lenker

- Hudoc: EMDs database over egne avgjørelser
- Lovdata: EMD-sammendrag på norsk
- Informasjon om klage til EMD
- Norsk senter for menneskerettigheters EMK-sider
- Norsk senter for menneskerettigheters bibliotek
- EMD-bulletins internettsider

Avgjørelser mot Norge: Oktober

Det ble ikke avsagt noen avgjørelser mot Norge i oktober.

*

*

*